

Med kravet om at eleven skal beherske grunnleggende kjøretøybehandling menes at nivået skal være godt nok til at oppmerksomheten rettes mot trafikkbildet. Dette er en forutsetning for å ha godt utbytte av undervisningen på trinn 3. Dette betyr ikke at ferdighetene skal være så gode at det ikke er behov for videre utvikling av disse. Med videre øving vil nivået gradvis forbedres og automatiseres, noe det også blir stilt krav om i trinn 3 gjennom blant annet mål om «å kjøre presist, sikkert, selvstendig, effektivt, behagelig og miljøriktig og økonomisk i variert trafikkmiljø i god samhandling med andre trafikanter».

Med funksjonell øving menes at de ulike delferdighetene trinnet består av settes sammen i større helheter og anvendes i faktiske situasjoner i trafikken.

Med aktuell sikkerhetskontroll menes at eleven skal kunne utføre sikkerhetskontroller som det er aktuelt for mopedføreren å gjøre ut fra det ansvaret føreren er pålagt i regelverket. Målet vil være grunnlag for oppgaver ved førerprøven. Kandidaten må kunne kontrollere om et forhold er i orden eller ikke, og kunne si noe om årsaken til, eller konsekvensen av, en feil. Et eksempel kan være å avgjøre om mopeden har riktig dekk i forhold til vognkortet, å kontrollere dekkene for skader, om mønsterdybden er tilstrekkelig, om lufttrykket er riktig, kommentere slitasjen og årsaker til denne. Målet gir ikke grunnlag for å kreve omfattende kunnskap om dekktyper og dekkmerking som det ikke er rimelig at føreren vanligvis har. Det er viktig å bruke instruksjonsboka for mopeden, bl.a. for å være sikker på hvordan en kontrollerer funksjonen på moderne sikkerhetsutstyr som f.eks. ABS-bremser m.m, og hvordan en skal handle i forhold til varsel om feil ved slikt sikkerhetsutstyr. Driftssikkerhet bør først og fremst omfatte kontroll av motorolje og drivstoff. (Mangel på olje og drivstoff vil kunne føre til ufrivillig stans på steder der det er farlig, f.eks. i tunneler).

Det er ikke fastsatt timetall for opplæringen i trinn 2 utover grunnkurset om mopedkjøring. En kombinasjon av opplæring ved trafikkskole og privat øving vil både være økonomisk og gi et godt læringsutbytte. Private ledsagere bør bli veiledet av trafikklæreren i hvordan målene skal forstås. Ledsageren bør også inviteres til å være tilstede i kjøretimer for å forstå hvordan opplæringen blir gjennomført. På den måten vil ledsageren bedre forstå betydningen av å etablere riktige arbeidsvaner og hvorfor moment som for eksempel økonomisk og miljøvennlig kjøring er lagt inn allerede i starten av den praktiske opplæringen. Slik vil ledsageren kunne bidra til at øvingskjøringen blir et effektivt og godt supplement til opplæring ved trafikkskole. Et godt samarbeid mellom elev, trafikklærer og ledsager vil stimulere til mengdetrening med god kvalitet.

2.2.3 Grunnleggende kjøretøybehandling

Aktuelt innhold:

- Teknisk kjøring på veg (utenfor kjøregård)
- Blikkbruk
- Sittestilling
- Forankring
- Stoppunkt i forbindelse med vegkryss
- Plassering i kjørebane
- Presis kjøreteknikk

2.2.4 Sikkerhetskontroll

Aktuelt innhold:

- Bremses
- Felg og dekk
- Styring
- Lysutstyr
- Lydutstyr
- Sikkerhetsutstyr

2.3 Trinnvurdering jf. § 7-5

Trinnvurderingen gjennomføres mot slutten av trinn 2.

Kommentarer til trinn 2

Den praktiske opplæringen bør begynne i et område med liten eller ingen trafikk. I starten vil eleven ha behov for å bruke mye oppmerksomhet på de kjøretekniske ferdighetene og annen trafikk vil kunne forsinke læringen av disse. Det har også stor betydning for at privat øvingskjøring skal være så sikker som mulig, at eleven har gode nok kjøretekniske ferdigheter før øving i trafikk blir påbegynt.

Læreplanen legger opp til at eleven under hele opplæringen skal vurdere sin egen kompetanse etter hvert som denne utvikles.

Den obligatoriske trinnvurderingen gjennomføres mot slutten av trinnet. Hensikten med trinnvurderingen er å gi eleven anledning til selv å ta stilling til om målene for trinnet er nådd tilstrekkelig godt til at det er grunnlag for å ha utbytte av opplæringen i neste trinn. Læreren skal dessuten gi sin tilråding i spørsmålet om eleven har den kompetansen som er nødvendig for å ha godt utbytte av videre opplæring. Det er viktig at eleven før gjennomføringen er forberedt og godt kjent med hensikten med trinnvurderingen og hvordan denne blir gjennomført. Eventuelle oppgaver og klargjøringer i forhold til gjennomføringen kan med fordel gis allerede ved innledningen til trinnet.

Læreren skal legge til rette for at målene nås og velge undervisningsform tilpasset den enkelte elev og opplæringsinnholdet. Enkelte elever forstår lett hvordan en øvelse skal utføres gjennom forklaring, i andre tilfeller kan det være vel så effektivt at læreren demonstrerer. Demonstrasjon av øvelsene i «kjøregård» gir elevene klarere bilde av hvilket nivå prestasjonene skal ligge på.

Det er viktig at både grunntankene i føreropplæringen, miljøkonsekvensene av mopedkjøring og prinsippet om delt ansvar som en av bæresøylene i 0-visjonsarbeidet, blir gjort tydelig for elevene.

2.1.5 Eiers og brukers ansvar for kjøretøyet

Aktuelt innhold:

- Fører og eiers ansvar
- Registrering og eierforhold
- Vognkort og førerkort
- Forbud mot å foreta endringer ved kjøretøyet i forhold til originalutførelsen
- Forbud mot å kjøre med passasjer
- Forsikring og økonomisk ansvar
- Offentlige reaksjoner
- Rusmidler, tretthet, sykdom og kjøring med motorvogn
- Trafikkuhell, herunder plikter, etikk, empati, sikkerhet

2.1.6 Sikker, strategisk og taktisk kjøring

Aktuelt innhold:

- Hva ligger i begrepene?
- Eksempler på sikker, strategisk og taktisk kjøring
- Når i opplæringen
- Trening på arbeidsmåte
- Automatisering

2.2 Individuell grunnleggende praktisk opplæring

Den praktiske opplæringen i trinnet skal, sammen med grunnkurset, bidra til at eleven når trinnmålet, jf. § 10-3 første til fjerde ledd.

Det er ikke fastsatt et minste timetall for opplæring på dette trinnet. Omfanget av undervisningen må tilpasses elevens forutsetninger og muligheter for øvingskjøring.

2.2.1 Gjøre seg klar for kjøring

Aktuelt innhold:

- Sittestilling
- Innstilling av speilutrustning
- Koplingshendel, bremses og gasshåndtak og girsystem der det er aktuelt
- Tenningslås
- Park-, nær- og fjernlys, retningssignallys

2.2.2 Igangsetting og stans, giring, styring og bremsing

Aktuelt innhold:

- God balanse
- Styre mot bestemte mål
- Giring
- Normalbrems og rekkefølge
- Kort stans ny start
- Blikkbruk
- Sittestilling

Undervisningen skal legge til rette for at eleven når de målene som er fastsatt i forskriften. Med tanke på å nå disse kan det arbeides med å nå flere mål samtidig, eller i annen rekkefølge, enn den som er fastsatt i forskriften for vedkommende trinn eller del, jf. §§ 7-1 og 7-2.

Aktuelt innhold i undervisningen

I oversikten nedenfor er aktuelt innhold i undervisningen ordnet i tema i samsvar med målene. Oversikten er ikke uttømmende, men illustrerer hva undervisningen bør omfatte. Innenfor forskriftens rammer velger læreren selv, med utgangspunkt i elevens behov og tilgjengelige ressurser, øvingsområde m.m., metoder og rekkefølge i behandlingen av lærestoffet med tanke på å legge best mulig til rette for elevens læring.

2.1.1 Førerkort og trafikkopplæring

Aktuelt innhold:

- Grunnregler for atferd i trafikk
- Oversikt over opplæringen for klasse AM 146
- Trinnvis opplæring, progresjon og måloppnåelse
- Risikoforståelse og selvbedømmelse
- Førerkortklasser og vilkår for å erverve førerkort
- Førerkort klasse AM 146 gir også førerrett for 3- og 4 hjuls moped
- Vilkår for å kunne øvingskjøre

2.1.2 Mopedførerens kapasitet og trafikks krav

Aktuelt innhold:

- Sammenhengen mellom fart og observasjon
- Sammenhengen mellom fart og skadeverk ved typiske mopedulykker
- Begrepene reaksjonstid, bremsestrekning og stopplengde
- Stoppstrekning ved varierende fart og veggrep, temperaturer, nylagt asfalt, vann og vegoppmerking
- Veggrepets betydning for bremsing, styring, kurvekjøring og de fysiske lover som gjelder
- Hvordan en mopedfører kan skape sikkerhetssoner rundt kjøretøyet
- Hvordan kjøring med to-hjuls moped skiller seg fra kjøring med 3- og 4 hjuls moped med hensyn til kjøreteknikk og plassering
- Bruk av verneutstyr

2.1.3 Mopedens oppbygning, sikkerhet og miljø

Aktuelt innhold:

- Vognkort og kjøretøyets instruksjonsbok
- Fremgangsmåter for å vurdere kjøretøyets generelle tekniske tilstand
- Virkemåte, bruk, sikkerhet og miljø
- Metoder for å oppdage feil og slitasje på kjøretøyet.

2.1.4 Bekledning med tanke på sikkerhet

Aktuelt innhold:

- Passiv sikkerhet
- Hjelm, hansker, støvler, kjøredress
- Ut fra værforhold
- Konsekvenser av for dårlig utstyr

Trinn 2 Grunnleggende kjøretøy- og kjørekompetanse

Gjennom opplæringen i trinn 2 skal eleven lære å mestre mopeden rent kjøreteknisk, uten å måtte rette oppmerksomheten mot andre trafikanter. God kjøreteknisk ferdighet er nødvendig for å få utbytte av treningen i trinn 3, og vil også innebære at kjøringen er økonomisk og mest mulig miljøvennlig. Kunnskapsstoffet skal bidra til at eleven lærer de kjøretekniske ferdighetene raskere og med mer forståelse, og til at eleven skal kunne ivareta førerens ansvar for kontroll og tilsyn med kjøretøyet.

Opplæringen i trinnet består av det obligatoriske kurset grunnkurs klasse AM 146 (2.1) og ikke-obligatorisk individuell grunnleggende praktisk opplæring (2.2). Grunnkurset gjennomføres før den individuelle opplæringen, jf. § 10-3 femte ledd.

Grunnkurs klasse AM146 kan gjennomføres med inntil 16 elever, undervisning i kjøregård med inntil 6 elever og undervisning på veg med inntil 3 elever.

Eleven skal gjennomføre en obligatorisk trinnvurdering mot slutten av trinn 2, jf. § 7-5.

Innholdet i undervisningen forutsettes å bli videreført i trinn 3 og 4, samtidig som det er en del av grunnlaget for oppgavene som blir gitt ved førerprøven.

Mål for trinn 2, jf. § 10-3:

Etter å ha gjennomført trinn 2 skal eleven ha den kompetansen som er nødvendig for å ha godt utbytte av trafikal opplæring i trinn 3.

Eleven skal ha så god kjøreteknisk ferdighet at oppmerksomheten kan flyttes fra eget kjøretøy til trafikkbildet og samhandlingen med andre trafikanter.

Eleven skal gjennom hele trinnet drøfte sin egen motivasjon og vilje til å anvende kunnskaper og ferdigheter som tilegnes gjennom trinnet. Eleven skal vurdere sin egen ferdighet i å bruke, og oppdage mangler ved, mopeden.

Eleven skal

1. gjøre seg klar for kjøring
2. utføre igangsetting og stans, giring, styring og bremsing i områder med liten trafikk
3. beherske grunnleggende kjøretøybehandling i områder med liten trafikk
4. utføre aktuell sikkerhetskontroll av mopeden.

2.1 Grunnkurs klasse AM146

Eleven skal innledningsvis i trinn 2 gjennomføre grunnkurs klasse AM146. Kurset består av 3 undervisningstimer, jf. § 10-6.

Mål for grunnkurs klasse AM146, jf. §10-7:

Eleven skal gjennom drøfting med medelever og lærer, og gjennom refleksjon og oppsummering, utvikle grunnleggende forståelse for hva kjøring med moped innebærer.

Eleven skal

1. gjøre rede for reglene for førerkort og trafikkopplæring, og grunntankene i opplæringen i klasse AM146
2. drøfte mopedførerens kapasitet og trafikkens krav
3. drøfte mopedens oppbygning med tanke på sikkerhet og miljø
4. gjøre rede for mopedførerens bekledning med tanke på sikkerhet
5. drøfte eiers og brukers ansvar for kjøretøyets stand og bruk, økonomisk ansvar, offentlige reaksjoner og plikter ved trafikkuhell
6. drøfte begrepene sikker, strategisk og taktisk kjøring.